

Mindent vagy semmit!

Fejlesztő hatás

Előzetes tudás felelevenítése és elmélyítése, együttműködés, versenyszellem, vállalkozói kompetencia fejlesztése

Életkori ajánlás   Időkeret

6. évfolyam

15 perc

Eszközigény

Vetítő, laptop, internet, *A török kiűzése és az abszolútizmus* tabló és hátoldala, tankönyvi szöveg

A gyakorlat leírása

Összefoglaláskor jó lehetőség az ismeretek átismétlésére a klasszikus tévés vetélkedő elkészítése és lejátszása. Itt a pedagógusra hárul az előkészítésben nagyobb feladat a játék keretét adó ppt elkészítésével. A témakörök kijelölésekor jól felhasználható *A török kiűzése és az abszolútizmus* tabló, valamint annak hátoldali ismertetői is, amelyeket beépíthetünk a tananyagok feldolgozásakor a tanórákba. A csoportot csapatokra osztjuk, majd a ppt-t kivetítve az első csapat választ egy témakört és azon belül egy nehézségi szintet. A kérdésre helyesen válaszolva a csapat megkapja annak pontértékét, ha elrontja, a pontok felét elveszíti. Ezután jön a következő csapat és így tovább.

Megjegyzések

A ppt elkészítése nem bonyolult, a diáknál a kérdést jelölő pontértéket kell hiperhivatkozni a kérdést tartalmazó diára, onnan pedig a vissza gombbal a nagy táblára. A reftantar.hu oldalon található ppt-minta.

Drámázzunk! II.

Fejlesztő hatás

Együttműködés, kreativitás, érzelmi intelligencia, társértékelés fejlesztése

Életkori ajánlás   Időkeret

6. évfolyam

5 + 5 perc

Eszközigény

Az osztályterem felszerelési tárgyai, kendők

A gyakorlat leírása

A feladat során a tanulók a drámapedagógia eszközeit felhasználva megjelenítik *A török kiűzése és az abszolútizmus* tabló valamelyik jelenetét. Először megfigyelik a tablót, majd kiválasztják azt a képet, amelyik a leginkább tetszik nekik, és az ott látható alaphelyzetből „továbbviszik” a történetet a saját szabad asszociációjuk szerint. Megkomponálják a jelenetet, amit jelre be is mutatnak. A feladatot lehet versenyszerűen, pontozással értékelni, ahol a többi csoport és a pedagógus is – előre megadott szempontok szerint – értékeli.

Megjegyzések

Javasoljuk, hogy a pedagógus irányítsa a csoportokat a választás során, így elkerülhető, hogy mindenki ugyanazt a képet válassza. Ez lehetőséget ad a differenciálásra is (könnyebben-nehezebben kivitelezhető).

3**Három igazság, egy hazugság****Fejlesztő hatás**

Önálló szövegalkotás, kreativitás, szövegértés, logikus gondolkodás fejlesztése

Életkori ajánlás   Időkeret

6. évfolyam

5 + 5 perc

Eszközigény

A török kiűzése és az abszolútizmus tabló és animáció, íróeszköz, füzet, vetítő, laptop, kihangosítás

A gyakorlat leírása

Egyszerű szövegalkotási gyakorlat, amely alkalmas az új információk rögzítésére, de a már ismert elemek felidézésére is. *A török kiűzése és az abszolútizmus* tabló anyagait jól felhasználhatjuk arra, hogy a tanulók állításokat fogalmazzanak meg, amit leírnak jegyzetfüzetükbe. Az állításokból három valós, egy pedig hamis állítás legyen. A kész állításokat keverve felolvassák, a többieknek pedig ki kell találniuk, mely állítások a valótlanok. A feladat önállóan és párban is végezhető.

4**Iskolába (óra)rendet!****Fejlesztő hatás**

Kreativitás, önálló szövegalkotás, szövegértés fejlesztése

Életkori ajánlás   Időkeret

6. évfolyam

10 + 5 perc

Eszközigény

A török kiűzése és az abszolútizmus tabló és animáció, füzet, íróeszköz, vetítő, laptop

A gyakorlat leírása

A gyakorlat során a diákok megfigyelik a tablón ábrázolt osztálytermet, és kigyűjtik az ott látható tanszereket. A közös ellenőrzés után kérjük meg tanítványainkat, hogy képzeljék el, milyen lehetett egy korabeli tanuló egy napja. Adjunk nekik segítő szempontokat/kérdéseket (pl. Mikor érkezhettek? Milyen tanóráik lehettek? stb.). Az elkészült napi-/órarendeket közös megbeszélés során ellenőrizzük, értékeljük. A feladat önállóan, párban, de akár csoportmunkában is végezhető.

Megjegyzések

A feladat végeztével át is beszélhetjük, véleményezhetjük, kinek mi tetszene abban az iskolában, mit tart elfogadhatónak/elfogadhatatlannak.

Nézd meg a korszakról szóló videót!

A memóriám a régi

Fejlesztő hatás

Logikus gondolkodás, szövegértés, memória fejlesztés

Életkori ajánlás   Időkeret

6. évfolyam

5 + 5 perc

Eszközigény

A török kiűzése és az abszolútizmus tabló, annak hátoldali szövegei és képei, vetítő, laptop, internet

A gyakorlat leírása

A török kiűzése és az abszolútizmus tabló (de bármely másik tabló) szövegei és képei jól alkalmazhatók egy memóriafejlesztő játék kivitelezésére. A feladatunk az előkészítésben annyi, hogy a szövegekből és képekből cetlipárokat alkotunk (fénymásolással megoldható), majd párban a gyerekek párosító játékot játszhatnak vele. Egy szöveg és egy kép tartozik össze, aki megtalálja a párokat, elteheti. Az nyer, aki a legtöbb párt megtalálja. A feladat digitálisan is kivitelezhető a Református Tananyagtár digitális rendszerében, ahol a feladattípushoz feladatszerkesztő is rendelkezésre áll.

(Fel)Szabadulószoza

Fejlesztő hatás

Logikai gondolkodás, együttműködés, vizuális és auditív fejlesztés, matematikai-technológiai készségek, deduktív képességek fejlesztése

Életkori ajánlás   Időkeret

6. évfolyam

1–1,5 óra (előkészület)
+ 20 perc játék

Eszközigény

A török kiűzése és az abszolútizmus tabló, annak hátoldala és a kapcsolódó animáció, tankönyvi ismeretek, egy helyiség, a megvalósításhoz szükséges tárgyak, eszközök

A gyakorlat leírása

Korunk nagy divatja lett a szabadulószoza, ami iskolai keretek között is kivitelezhető: ragyogó lehetőség a tantárgyközi tartalmak feldolgozására is. *A török kiűzése és az abszolútizmus* tabló képeit, szövegeit, animációját felhasználva készítsünk egy szabadulószozát tanítványainknak. A képeket fénymásolva, a szövegeket átalakítva minijátékok tucatjait készíthetjük el, ezzel fejlesztve számos területen a diákokat.

? 1. Miből épült a református templomtorony?

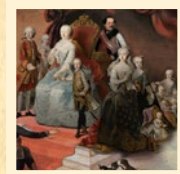
A képen látható templomtoronynak két érdekessége is van: az egyik, hogy nem építették hozzá a templom épületéhez, a másik, hogy fából készült. A legrégebbi ma is látható ilyen torony Nyírbátorban található.

? 2. Mária Terézia gyermekei

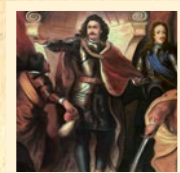
Az uralkodónőnek 16 gyermeke született, közülük ketten váltak történelmi hírességek: fia, József lett az utóda az osztrák (és magyar) trónon II. József néven, míg lánya, Mária Antónia XVI. Lajos francia király felesége lett, és a forradalom idején kivégezték.

? 3. Mi Rodostó török neve?

A várost törökül Tekirdagnak nevezik. Magyar nevezetessége a Rákóczi Múzeum.

? 4. A Savoyai-szobor

A művész a hadvezér Budai várban álló lovasszobrát vette alapul a rajz elkészítéséhez. A szobrot Róna József készítette.

? 5/a. Hol található a leghíresebb barokk kastély Magyarországon?

A leghíresebb, korábban Versailles-jal vetekedni akaró barokk kastély a fertődi Eszterházy-kastély.

? 5/b. Melyik magyar városban a legmagasabb a német kisebbség aránya?

A Tolna megyei Bonyhádon, ahol a lakosság 15%-a vallja magát német nemzetiségűnek.

? 6. Mennyit kellett Hadik András csapatainak egy nap lovagolniuk a berlini akciójuk során?

A katonáknak napi 75 km-t kellett megtenniük, hogy 6 nap alatt odaérjenek.

? 8. Milyen neveken vált ismertté a Nagyharsányi csata?

Nevezik Harsány-hegyi csatának, villányi csatának, és jelentősége miatt második mohácsi csatának is.

A török hadászat

A korábbi évszázadokban a török hadsereg élen járt a taktika, a logisztika és a felszerelés terén. Az 1600-as évek végére azonban a hatalmi harcok és a korrupció következtében ezt az előnyt teljes mértékben elveszítette. A haderő továbbra is a nagy létszámú, de képzetlen és fegyelmetlen gyalogos azabokra és a szárnyakon támadó, kopjával, íjjal és szablyával felszerelt lovasságra épült. Az egyetlen katonai képzést kapott alakulat a janicsárhadtest volt, amely azonban továbbra sem volt képes a csatamezőn manőverezni, és már a tűzfegyverei is elmaradtak az európai versenytársakéitól.

Nemesi testőrség

Mária Terézia az uralkodóház iránt lojális nemesekből hűségük jutalmául magyar királyi testőrséget állíttatott fel. A döntés azt a célt is szolgálta, hogy az udvarral addig semmiféle kapcsolatban nem lévő magyar közénemesség körében is erősítsék a Habsburg-uralkodókiránti elkötelezettséget.

Divat a barokkban

A barokk túldíszítettsége és monumentalitása az öltözködésben is megjelent. A férfidivatban a mente és a dolmány mellett nyugati hatásra divatba jönnek a díszes mellények és a frakk, valamint a csizmák mellett a cipők. Az előkelő hölgyek körében az abroncsos szoknya vált népszerűvé. A vázszerkezet anyagaként halcsontot vagy acélabroncot használtak.

Rizsporos paróka

A korszak szimbólumává vált a rizssporral kifakított műhaj, a paróka. A természetes módon vagy betegség következtében kialakult kopaszság a XVII–XVIII. században nagy szégyennek számított, ezért póthajjal igyekeztek eltakarni. A paróka viselésének divatját Samuel Pepys londoni polgár indította el.

Táblacserés templomok

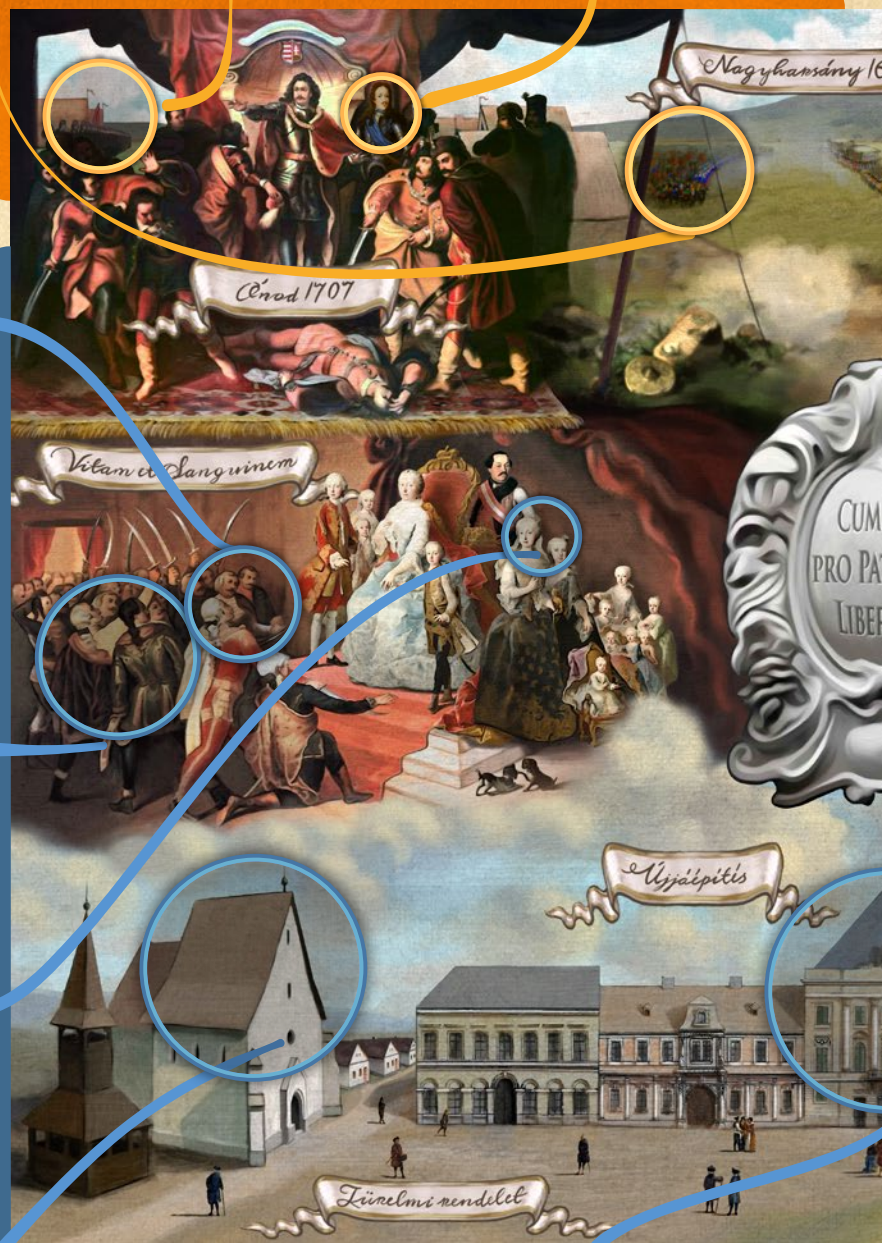
A reformáció terjedésével a katolikus templomokat az új igényeknek megfelelően alakították át. Ezeknek többnyire nem volt tornyuk, ezért fából készült haranglábakat emeltek melléjük. A díszítő festményeket lemeszelték, és a fehér falakra több helyen növényi mintákat festettek.

Ónod emlékezete

Az 1707. évi kuruc országgyűlésen viharos események történtek: Túróc vármegye követeit lemészárolták, és kimondták a Habsburg-ház trónfosztását. Több festő, köztük Than Mór, Orlai Petrics Soma és Madarász Viktor is megfestette az eseményt.

A nyugati nehézlovasság

A tűzfegyverek elterjedése miatt a lovasság, azon belül a nehézlovasság elveszítette csatadöntő szerepét. Páncélzatából csak a sisak és a mellvért maradt meg, ami alá vastag bőrkabátot vettek. Fegyverzetük egyenes kard és karabély volt.

A barokk festészet...

A barokk festészetben minden esetben a mozgás, a dinamizmus jelenik meg: még a portrék is egy folyamat részeként ábrázolják a szereplőket. A legismertebb barokk stílusú magyar festő Mányoki Ádám, II. Rákóczi Ferenc portréjának megalkotója.

...és építészet

A barokk építészetre a nyitott formák, a díszítés, a pompa, az erő hangsúlyozása jellemző. Hazánkban a templomok mellett a kastélyépítészetben jelent meg, és számos település arculatán tetten érhető.

Buda ostroma...

Az ostromlók jelszava, „A Boldogságos Szűz ad segítséget!”, latinul „Beata Virgo Dabit Auxilium”, ami a B.V.D.A. betűszót adja ki. A kép háttére Franz Geffels alkotása, az előtér Benczúr Gyula festményének részleteit és a budai Savoyai-szobrot idézi meg.

...és újjáépítése

Az ostrom alatt a vár szinte megsemmisült: a védművek romokban heverték, a fosztogatás alatt felloboanó tűzben az összes ház leégett. A török fenyegetés miatt az udvar jelentős összeget küldött a helyreállításra, de 50 évbe telt, amíg Buda visszanyerte régi fényét.

A nyugati hadászat

A XVII. századi európai hadművészetben a kézi lőfegyverek robbanásszerű fejlődése és elterjedése lehetővé tette a vonalharcászat kialakulását. A nagyobb alakzatban végrehajtott hadmozdulatok ugyanakkor már jól kiképzett és fegyelmezett katonaságot követeltek meg. A tüzérség is átalakult: az addig nehézkes és megbízhatatlan ágyúkat felváltották a kisebb, hatékonyabb és jóval mozgékonyabb lövegek.

A budai Nyárs-hegy

A ma Nap-hegyként ismert domb a budai palotával szemben kiváló terepet biztosított az ostromlók számára, hogy faltörő ágyúkat helyezzenek el rajta. Nevét valószínűleg az ott végrehajtott kivégzésekről kapta. Itt fejezték le az áruló Conrad Finck hadnagyot is, aki 1687-ben megpróbálta a várat a török kezére játszani.

Az abakusz

Az ókorból származó, csúsztatható golyókkal működő számolóeszköz: segítségével a gyorsan összeadhatunk vagy kivonhatunk akár milliós számokat is.

A mikroszkóp

A mikroszkóp, vagy régebbi nevén görcső, megjeleníti a szabad szemmel láthatatlan apró tárgyakat, élőlényeket. Már a XVI. század végén feltalálták Hollandiában: a teleszkópok kifejlesztése közben, mintegy véletlenül alakították ki ezt másik nagyon hasznossá váló új vizsgálati eszközt.

Palatábla és szivacs

A korszak oktatásának alapvető eszközei. A fakeretbe foglalt fekete palalap, amelyet könnyen lehetett letörölni, ideális eszköz volt az írás és a számolás gyakorlására. A szivacs, amelyet tengeri és tavi élőlények (a szivacsok) nagy nedvszívó képességű vázából készítettek, jól kiegészítette a palatáblát.

Nemzetiségi mozgások

A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc után a kihalt területek újra benépesedtek. Voltak, akik tudatos betelepítés útján (svábok), mások az ország egyéb részeiről érkezve (románok, szlovákok), megint mások a Balkán felől, a határt átlépve (szerbek) telepedtek le új lakhelyükön.

A „dunai svábok”

A Magyar Királyság területén élő német nyelvű népcsoport elnevezése. A török kiűzése után a XVIII. században három szakaszban telepítették őket az országba. Jelentős köztük a bajor, osztrák, pfalzi, hesseni, németalföldi és elzászi gyökerű.

Parasztházak

Az régi parasztházak lakó- és gazdasági egységek voltak egyben. Az épületek hármasságúak és soros elrendezésűek voltak, vagyis a helyiségek sorban egymás mögött épültek, legtöbbször egy fedél alatt, néha két épületben.